

MAGDALENA BARABAS

Zachowania sekstingowe młodzieży

Sexting Behaviour by the Young

ORCID: 0000-0002-2013-7245, doktor, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Instytut Pedagogiki, Zakład Teorii Wychowania, Polska

Streszczenie

Rozwijające się nowe technologie, zwłaszcza media komunikacyjne, przyczyniły się do intensywności zachowań przemocowych w świecie wirtualnym. Niejednokrotnie z różnymi formami cyberprzemocy łączy się zjawisko sekstingu. Polega ono na przesyłaniu za pośrednictwem różnych mediów osobistych materiałów o charakterze erotycznym, a nawet pornograficznym. Artykuł stanowi pewną próbę zwrócenia uwagi na zjawisko sekstingu oraz skutki niewłaściwego korzystania przez dzieci i młodzież z mediów cyfrowych, szczególnie takich, jak internet czy telefonia komórkowa.

Słowa kluczowe: seksting, przemoc

Abstract

Developing new technologies, in particular communication media, has contributed to the intensity of violent behaviour in the virtual world. Very often different forms of cyberbullying are combined with the phenomenon of sexting. This involves the transmission of personal erotic, or even pornographic, material via various media. The paper is an attempt to draw attention to the phenomenon of sexting, and the consequences of the misuse of digital media by children and young people, in particular the Internet and mobile phones.

Keywords: sexting, violence

Wstęp

Powszechność urządzeń mobilnych pod kątem ich różnorodności i dostępności z jednej strony tworzy szansę dla pełniejszego i wszechstronnego rozwoju człowieka, z drugiej zaś stanowi swoiste zagrożenie dla bezpieczeństwa i prawidłowego rozwoju użytkowników tego typu urządzeń. Badania pokazują, że w Polsce z urządzeń mobilnych w sposób regularny korzysta 86,6% uczniów, a większość używanych urządzeń dysponuje bezpośrednim dostępem do internetu (92%). Ponadto ponad połowa badanych używa telefonu komórkowego

lub smartfona z identyczną częstotliwością przez cały tydzień (Dębski, 2016). Jak zauważa Wojtasik (2014, s. 80), „wysoki poziom bez troski młodych internautów, przy ich jednoczesnej dużej podatności na presję rówieśniczą, sprawia jednak, że korzystanie z nowych mediów wiąże się dla nich z zagrożeniami”. Problematyka zagrożeń dzieci i młodzieży w internecie dotyczy w głównej mierze trzech poziomów interakcji w sieci, tj. odbioru treści, zawierania kontaktów, własnej aktywności w takich obszarach, jak agresja, seks, naruszenie wartości i komercja (por. Livingstone, Haddon, Görzig, Olafsson, 2011; Włodarczyk, 2013; Wójcik, 2017). Wśród typów zagrożeń online wymienia się: kontakt ze szkodliwymi treściami, np. przemocą czy pornografią, pornografię dziecięcą, *groomig* (uwodzenie dzieci online), przemoc rówieśniczą online, uzależnienie od internetu oraz seksting (Wójcik, 2017, s. 271–272).

Zjawisko sekstingu

Seksting (*sexting*) stanowi formę komunikacji elektronicznej, której głównym przekazem są treści lub obrazy o charakterze seksualnym. Pierwsze publikacje dotyczące tego zjawiska powstały na początku XXI w., a sam termin powstał w wyniku połączenia dwóch słów: *sex* i *texting* dotyczących przesyłania pomiędzy użytkownikami telefonów komórkowych wiadomości tekstowych o seksualnym charakterze (Temple i in., 2012, s. 828–833). Współcześnie treści o charakterze sekstingowym przekazywane są przez wiele innych mediów, np. komunikatory internetowe czy aplikacje mobilne. Można zatem przyjąć, że seksting „odnosi się do cyfrowej wymiany seksualnie nacechowanych treści, generowanych przez użytkowników (Blyth, Roberts, 2014, s. 143).

Do przejawów sekstingu zaliczyć można zarówno wysyłanie swoich nagich, intymnych fotografii partnerowi, jak i nagrywanie/rejestrowanie napaści i aktów przemocy seksualnej czy rozpowszechnianie przez osobę dorosłą treści i materiałów o charakterze erotycznym w celu m.in. uwiedzenia osoby nieletniej (Lee, Crofts, Mc Govern, Milivojevic, 2015).

Zjawisko sekstingu, choć dotyczy wszystkich grup wiekowych, to jednak najczęściej występuje wśród nastolatków. Wiąże się to zazwyczaj z faktem, iż adolescenci to ta grupa wiekowa, która wyróżnia się na tle innych większą umiejętnością użytkownika nowych technologii oraz większym zainteresowaniem seksualnością człowieka. Opracowania dotyczące tego zagadnienia wskazują, że jest to coraz bardziej nasilający się problemem współczesnej młodzieży. W świetle badań przeprowadzonych przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę w 2014 r. problem sekstingu dotyczy 11% dziewcząt i chłopców w wieku 15–18 lat. Ponadto 34% badanych przyznało, że zdarzyło im się dostawać tego typu materiały od innych osób, a 11% zadeklarowało, że samemu wysyłało takie zdjęcia lub filmy przedstawiające ich nago lub prawie nago (Wójcik, Makaruk, 2014). Z uwagi na sposób prezentowania materiałów o charakterze seksualnym może-

my mówić o trzech sytuacjach. Pierwszy sposób dotyczy wymiany tych materiałów (wiadomości, obrazów, filmów) jedynie pomiędzy dwojgiem ludzi (w ramach ich związku) i nieupowszechniania ich innym osobom. W drugiej sytuacji mamy do czynienia z rozesłaniem materiałów o charakterze erotycznym (jako formą wyrażenia siebie, autoprezentacji) większej liczbie odbiorców. Trzecia sytuacja dotyczy rozpowszechniania sugestywnie seksualnych treści większej liczbie osób w celu skrzywdzenia osoby w niej zaprezentowanej (upokorzenia jej, ośmieszenia, poniżenia).

Jak zauważa Andrzejewska (2014, s. 157): „W dzisiejszych czasach coraz młodsze dzieci mają kontakty seksualne. Spowodowane jest to w dużej mierze publikowaniem w mass mediach treści erotycznych czy pornograficznych, rozneglizowanych ciał, zwłaszcza kobiet (choćby na billboardach czy reklamach). Przyciągają one konsumentów, zatem w młodym umyśle rozwija się opinia, że dzięki pokazaniu seksualnych atrybutów można wiele osiągnąć czy zdobyć”. Wśród najczęściej wymienianych powodów prezentowania zachowań sekstingowych wymienia się: chęć zabicia nudy, fascynację seksem i/lub płcią przeciwną, chęć zwrócenia na siebie uwagi czy chęć poznania nowych osób (Andrzejewska, 2014). Przeprowadzone w Stanach Zjednoczonych badania dotyczące motywacji osób prezentujących zachowania sekstingowe (badanie *Sex and Tech Internet Survey*) wykazały, że najpopularniejszym powodem wymiany materiałów o charakterze seksualnym wśród nastolatków była chęć zabawy/flirtu (66% dziewcząt i 60% chłopców). Dla 52% nastolatek erotyczne fotografie/wiadomości wysyłane partnerowi stanowiły swego rodzaju formę prezentu, zaś 2% badanych dziewcząt przyznało się do odczuwania presji dotyczącej konieczności wysłania filmu lub zdjęcia. W świetle powyższych badań 44% ankietowanych młodych ludzi przyznało się do przesyłania sugestywnie seksualnych treści/obrazów w odpowiedzi na otrzymaną od kogoś podobną wiadomość (Lee i in., 2015). Seksting może być także efektem wymuszenia, któremu towarzyszy prześladowanie, nękanie lub inne przejawy przemocy rówieśniczej w sieci (Wojtasik, 2014a, s. 86). Mitchell, Finkelhor, Jones i Wolak (2012) wykazali, że 2% nadawców i 3% odbiorców wiadomości o treści sugestywnych seksualnie było szantażowanych lub zmuszanych do zachowań sekstingowych. Zachowania sekstingowe zatem mogą być motywowane przez przymus i manipulacje ze strony osoby dorosłej z naruszeniem prawa (seksting kwalifikowalny) lub mogą wynikać z potrzeby poszukiwania lub realizowania romantycznej relacji (Mitchell i in., 2012; Wojtasik 2014; Pyżalski, 2018).

Przyczyn sekstingu wśród dzieci i młodzieży jest wiele. Staje się on narzędziem flirtu i sposobem okazywania sobie miłości, zaufania i przywiązania. Jest dość często strategią autoprezentacji i budowania własnego wizerunku, jak również sposobem na nawiązanie relacji seksualnych. Niejednokrotnie wiąże się

z potrzebą uwagi i akceptacji oraz akomodacji do środowiska rówieśniczego. Może być również skutkiem doświadczania przemocy zarówno rówieśniczej, jak i w relacji dziecka z osobą dorosłą.

Konsekwencje sekstingu

Następstwa wynikające z zachowań sekstingowych z jednej strony mogą być natychmiastowe, ale także mogą być odroczone w czasie. Jako specyficzne zachowanie problemowe seksting niesie ryzyko konsekwencji zarówno dla zdrowia fizycznego i psychicznego jednostki, jak i dla jej otoczenia społecznego. Mając na uwadze niezakończony jeszcze u młodzieży rozwój biologiczny, intelektualny, emocjonalny i społeczny, konsekwencje wszelkiego rodzaju zachowań ryzykownych są zazwyczaj poważniejsze i występują szybciej niż u osób dorosłych.

Zachowania sekstingowe młodzieży mogą stanowić swego rodzaju pierwszy krok do uwikłania się w relację przemocową, tj. stania się osobą doznającą przemocy seksualnej lub sprawcą tego rodzaju krzywdzenia. Seksting stanowi swego rodzaju ryzyko nawiązania kontaktu z osobami, które będą chciały wykorzystać materiały (obrazy, filmy) po to, aby uwieść osobę nieletnią lub zmusić ją do tworzenia takich materiałów poprzez szantaż. Podejmowanie zachowań sekstingowych może także korespondować z przedwczesną (w fazie nieukształtowanej tożsamości) inicjacją seksualną. Ta natomiast może destabilizować przyszłe funkcjonowanie psychoseksualne człowieka. Wśród przyczyn wczesnej inicjacji seksualnej w literaturze wymienia się te związane z funkcjonowaniem rodziny (głównie model wychowania), wpływem organizacji religijnej, funkcjonowaniem w środowisku szkolnym/rówieśniczym oraz z wpływem mediów. Czynniki związane ze środkami masowego przekazu dotyczą głównie nasycenia przekazywanych treści erotyką, co sprzyja kształtowaniu się przekonania, że podjęcie wczesnej aktywności seksualnej jest normalne, atrakcyjne i społecznie pożądane (por. Jankowiak, Gulczyńska, 2014).

Zjawisko sekstingu może powodować kształtowanie się niewłaściwych norm i zasad nawiązywania relacji seksualnych. Może też sprzyjać kształtowaniu się niepożądanych przekonań dotyczących budowania relacji z drugim człowiekiem opartej na uczuciu miłości. Publikowanie online lub przesyłanie za pośrednictwem sieci materiałów o charakterze erotycznym może być traktowane w kategoriach zachowania ryzykownego wśród dzieci i młodzieży korzystających z urządzeń cyfrowych. Ofiary sekstingu, tj. osoby, których nagie lub półnagie zdjęcia czy filmy zawierające elementy erotyczne zostały masowo udostępnione bez ich zgody, mogą zostać publicznie ośmieszone, odrzucone czy stygmatyzowane. Rezultatem może być utrata poczucia własnej wartości, zaburzenie lub zerwanie relacji z innymi ludźmi, a niekiedy także angażowanie się tych osób w inne zachowania ryzykowne, takie jak uzależnienia, agresja (w tym

autoagresja), przemoc, próby samobójcze. Ponadto ofiara sekstingu dość często jest obarczana odpowiedzialnością za udostępnienie prywatnych zdjęć, co jeszcze bardziej komplikuje jej sytuację psychospołeczną.

Z prawnego punktu widzenia należy podkreślić, że samo zjawisko sekstingu nie jest karalne, w polskim Kodeksie karnym nie ma przestępstwa o takiej nazwie. Zachowania sekstingowe mogą być penalizowane. Jak zauważa Kamiński (2015, s. 44–45), o ile „utrwalanie własnego nagiego wizerunku znajduje się w zakresie wolności jednostki, która ma prawo samodzielnie dysponować swoją intymnością i seksualnością, o tyle karalne jest dalsze rozpowszechnianie tych treści przez osoby, którym dana jednostka je udostępniła. W przypadku, gdy osobą uwiecznioną na tych treściach ma być osoba małoletnia, karalne jest również nawiązywanie z nią kontaktu, który ukierunkowany jest na doprowadzenie do pozyskania tego typu materiałów. To oznacza, iż wszelkie działania, polegające przykładowo na nakłanianiu za pośrednictwem portali społecznościowych czy też czatów internetowych osób małoletnich do przesyłania rozbieranych zdjęć, są karalne”. Ponadto polskie przepisy prawa za rozpowszechnianie pornografii przewidują wpisanie do Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym (Dz.U. 2016, poz. 862). Oprócz tego możliwe jest również dochodzenie swoich roszczeń na drodze postępowania cywilnego w postaci zadośćuczynienia lub odszkodowania z uwagi na naruszenie dóbr osobistych człowieka, do których należą m.in. zdrowie, wolność, wizerunek (Wojtasik, 2014b).

Zjawisko sekstingu coraz częściej pojawiające się w debatach eksperckich stanowi ważny przedmiot badań i analiz zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i empirycznym. Z uwagi na to, że dotyczy ono zazwyczaj osób młodych, będących w procesie budowania swojej tożsamości, jest zagrożeniem dla ich prawidłowego rozwoju. Stąd warto podkreślać ogromną rolę rodziców i wychowawców w obszarze profilaktyki wszelkich zachowań ryzykownych, w tym sekstingu. Ważne jest dbanie o to, aby młode pokolenia wyposażać w odpowiednie kompetencje, tj. rzetelną wiedzę, umiejętności oraz pożądane postawy dotyczące granic psychologicznych człowieka (w tym granic odnoszących się do sfery intymnej). Dlatego „niezwykle istotne staje się prawidłowe przygotowanie młodych ludzi nie tylko do uczestnictwa i odbioru kultury masowej, ale także do właściwego postrzegania seksualności jako nierozłącznej części życia człowieka. Bardzo ważne jest także stworzenie gwarancji ochrony tej najintymniejszej ze sfer, której naruszenie może dopiero ewentualnie prowadzić do uruchomienia procedur prawno-karnych” (Dziewanowska, 2013, s. 63).

Literatura

- Andrzejewska, A. (2014). *Dzieci i młodzież w sieci zagrożen realnych i wirtualnych. Aspekty teoretyczne i empiryczne*. Warszawa: Difin.
- Blyth, C., Roberts, L.D. (2014). Public Attitudes towards Penalties for Sexting by Minors, *Current Issues in Criminal Justice. Sydney Institute of Criminology*, 26(2), 143–158.

- Dębski, M. (2016). *Nalagowe korzystanie z telefonów komórkowych Szczegółowa charakterystyka zjawiska fonoholizmu w Polsce. Raport z badań*. Gdynia: Fundacja Dbam o Mój Z@sięg.
- Dziewanowska, M. (2013). Zachowania seksualne młodzieży w kontekście wyzwań współczesności. *Kultura i Wartości*, 2(6), 59–75.
- Jankowiak, B., Gulczyńska, A. (2014). Wczesna inicjacja seksualna młodzieży – przyczyny i konsekwencje. *Kultura – Społeczeństwo – Edukacja*, 1(5), 171–187.
- Kamiński, M. (2015). Prawnokarna problematyka sextingu. *Poznańskie Zeszyty Humanistyczne*, XXV, 38–45. Pobrane z: http://www.pomost.net.pl/tom_25/prawnokarna_problematyka_sextingu.pdf (16.04.2019).
- Lee, M., Crofts, T., Mc Govern, A., Milivojevic, S. (2015). *Sexting and Young People, Report to the Criminology Research Advisory Council*, Grant: CRG 53/11-12. Pobrane z: <http://www.criminologyresearchcouncil.gov.au/reports/1516/53-1112-FinalReport.pdf> (10.05.2019).
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., Olafsson, K. (2011). *Final Report, EU Kids online II*. London: LSE.
- Mitchell, K.J., Finkelhor, D., Jones, L.M., Wolak, J. (2012). Prevalence and Characteristics of Youth Sexting: A National Study. *Pediatrics*, 129(1), 13–20. Pobrane z: <http://pediatrics.aappublications.org/content/129/1/13> (9.05.2019).
- Pyżalski, J. (2018). Seksting – co z obecnych ustaleń naukowych wynika dla profilaktyki? W: M. Wysocka-Pleczyk, J. Maciuszek (red.), *Człowiek zalogowany* (s. 71–76). Kraków: Biblioteka Jagiellońska.
- Temple, J.R., Jonathan, A.P., van den Berg, P., Le, V.D., McElhany, A., Temple, B.W. (2012). Teen Sexting and Its Association With Sexual Behaviours. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine Journal*, 166(9), 828–833.
- Ustawa z 13.05.2016 o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz.U. 2016, poz. 862).
- Włodarczyk, J. (2013). Zagrożenia związane z korzystaniem z internetu przez młodzież. Wyniki badania EU NET ADB. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka*, 12(1), 49–68.
- Wojtasik, Ł. (2014a). Seksting wśród dzieci i młodzieży. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka*, 13(2), 79–98.
- Wojtasik Ł. (2014b). Seksting W: A. Wrzesień-Gandolfo (red.), *Bezpieczeństwo dzieci online. Kompendium dla rodziców i profesjonalistów* (s. 91–97). Warszawa: Polskie Centrum Programu Safer Internet.
- Wójcik, S. (2017). Zagrożenia dzieci i młodzieży w internecie. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka*, 16(1), 270–286.
- Wójcik, S., Makaruk, K. (2014). *Seksting wśród polskiej młodzieży. Wyniki badania ilościowego*. Warszawa: Fundacja Dzieci Niczyje.